

PRZEGLĄD DOKUMENTACYJNY

RYBOŁÓWSTWA MORSKIEGO

OPRACOWANY PRZEZ OŚRODEK DOKUMENTACJI MORSKIEGO INSTYTUTU RYBACKIEGO
DODATEK DO MIESIĘCZNIKA „TECHNIKA I GOSPODARKA MORSKA”

Rok IV

Gdynia-Luty 1954

Nr 1

Gwiazdką obok porządkowych liczb artykułów oznaczone są publikacje, znajdujące się w bibliotece Morskiego Instytutu Rybackiego; dwiema gwiazdkami—tłumaczenia publikacji, wykonane przez MIR.

ICHTOLOGIA

1* 639.223.3(261.3) MIR 1-54

Tokariewa G. J.: Stan zapasów dorsza bałtyckiego i perspektywy jego połowów. „Sostojanie zapasow bałtyjskoj trieski i perspektiwy jejo promysla”. Rybn. Choz., Moskwa, mies. t. 28, Nr 8, sierp. 52, s. 33; 26×16 cm, 2,5 str., 3 tabl.

Drobne rozmiary dorsza, poławianego na M. Bałtyckim w 1951 r., a w związku z tym obniżenie globalnych połowów tłumaczą się obfitym tarłem dorsza w 47, 48, 49 r. Tabele średnich długości i wagi, dorszy poławianych w 50 i 51 r. wykazują spadek długości i wagi. Autorka dochodzi do wniosku, że obniżenie wydajności połowów dorsza bałtyckiego w 51 r. nie jest groźne, gdyż w latach przyszłych należy się spodziewać dobrych jego połowów, opierając się na rocznikach 47, 48 i 49 tj. na rocznikach urodzajnych. Podstawą połowów dorsza są roczniki 3–6 letnie.

2* 639.222.2(261) MIR 1-54

Marti J. J.: Śledzie północnego Atlantyku i ich połowy. „Sielti siewiernoj Atlantiki i ich promysel”. Moskwa, 1951; Piszczepromizdat D, 21,5×14,5 cm, 59 str., 2 rys., 6 wyk., 19 tabl., 19 mapek.

Książka zapoznaje inżynierijno-technicznych pracowników przemysłu rybnego, nałódzież uczącą się i biologów z warunkami połowów śledzia w rejonie północnego Atlantyku. M. Północne, wody Islandii i M. Norweskie dają 0,9 całego połowu śledzi na Atlantyku. Omówiono biologię śledzia z uwzględnieniem ras tego gatunku. Szczegółowy opis połowów, sieci, łowisk i rozmieszczenia stad śledzia kolejno w w/w trzech najbogatszych rejonach.

3* 597.08:639.2:338(26) MIR 1-54

Reitzenstein F.: Najważniejsze ryby morskie. „Die wichtigsten Seefische”. Hamburg, czerw. 21, Wirtsch. Verb. Detscher Hochseefischerei EW; D, A 5, 32 str., 13 rys.

Broszura stanowi rodzaj podręcznika dla nauczycieli szkół powszechnych i zawiera w najwięcej skrócie zasadnicze wiadomości o morskich rybach użytkowych. Podano dla poszczególnych gatunków ich rozszedlenie, ilości i metody połowu, sposoby użytkowania, najważniejsze dane biologiczne. Omawia się ryby dorszowate, płastugi, śledzia karmazyna, omułka i krewetkę.

4* 639.2.001:597.553.1(261.2) MIR 1-54

Fridriksson A., Aasen O.: Doświadczenia ze znakowaniem norwesko-islandzkich śledzi. „The norwegian-icelandic herring tagging experiments”. Rit Fiskideildar, Nr 1, Rep. Nr 2, Revkjavik, 1952; 24×16 cm, 54 str., 1 rys., 1 wyk., 2 fot., 17 tabl., 9 mapek.

Sprawozdanie zawiera wyniki znakowania śledzia norweskiego w latach 1950–1952. W poprzednim numerze omówiono pierwsze znakowania przeprowadzone w 1948–50. Do kwietnia 52 r. poznakowano ogółem 91 240 szt. śledzi na wodach Norwegii i Islandii, używając znaczków metalowych wpuszczonych do jamy ciała przy pomocy specjalnego „rewołweru”. Opis tego przyrządu. Z ogółu poznakowanych śledzi do 1948 r. otrzymano 956 osobników czyli 1.05%. Stosowano również znaczki pomysłu E. Lea. W wyniku stwierdzono istnienie regularnej wędrówki śledzi norweskich na wody północnej Islandii, oraz wędrówkę powrotną ku wybrzeżom Norwegii.

5 597:639.2:577.46 MIR 1-54

Halme E.: Wpływ zmian klimatycznych na ryby i rybołówstwo. „On the influence of climatic variations on fish and fishery”. Fennia 75, Helsinki, 1952, s. 89; D, B 5, 8 str.

Autor podaje przykłady zmian klimatycznych: zmiany termiczne i zasolenia, które wpływały w przeszłości i wpływają obecnie na skład gatunkowy fauny mórz, a w tym i ichtiofauny. Również i w ilościowych wahanach połowów ryb uwidoczniają się zmiany klimatyczne, raz sprzyjające rozrodowi, innym razem niszczące. Jedne z tych zmian są długookresowe, inne krótkotrwałe.

6 639.2.001.5:597.553.1:719.35 MIR 1-54

Richardson J.: Wpływ światła na ruchy ryb pelagicznych wg notowań echo-sondy. „Some reactions of pelagic fish to light as recorded by echo-sounding”. Fishery Invest. Serie 2, t. 28, Nr 1, 1952, London, Min. Agric. Fisheries; 27×18,5 cm, 20 str., 8 wyk., 7 rys. 32 poz. bibl.

Stada śledzi i szprotów podnoszą się nocą do warstw powierzchniowych, w dzień opuszczają się bliżej dna. Światło reflektora skierowanego w kierunku ławicy śledzi powoduje opuszczenie się jej. Sardynki początkowo uciekają od światła reflektorowego, potem jednak podnoszą się też w jego kierunku.

OCEANOGRAFIA BIOLOGICZNA

7* 577.472:574.6:551.46:338(26) MIR 1-54

Tarasow N. J.: O technicznej biologii morza. „O tiechnicheskoy biologii moria”. Uspiechi sowriemiennoy biologii, Moskwa, dwumies., t. 34, wyp. 3 (6), 1952, Izdat Ak. Nauk. SSSR, s. 408; B 5, 14 str., 4 tabl., 32 poz. bibl.

Autor wskazuje na bardzo liczne powiązania zagadnień technicznych gospodarki ludzkiej z morzem jako środowiskiem oraz z biocenozami morskimi. Przeprowadza podział na wpływy biologicznie bezpośrednie działające na człowieka, jak i na pośrednio działające. Zwraca uwagę na rozliczne zagadnienia z dziedziny hydrotechniki, hydrologii, oceanografii — jakie mają ścisły związek z techniką pływania (żegluga), czy też wydobywania zasobów morskich (rybołówstwo, koral, gąbki itp.). Podkreśla się również znaczenie wydziałonych nauk takich jak biohydrooptyka, biohydroakustyka, hydrobakteriologia — stojących w ścisłym związku z ogólną biologią morza. Artykuł ma charakter problemowy i schematyczny.

8* 551.46:591/9:338 MIR 1-54

Lundbeck: Żniwa z morze. „Die Ernte aus dem Meer”. Allg. Fischwirtschaftszeitung, Bremenhafen, t. 4, Nr 5, luty 52, s. 7; 42×29,5 cm, 0,5 str.

Podstawowa produkcja organiczna (roślinna) zależy od substancji odżywczych i od energii promienistej umożliwiającej fotosyntezę. Zniżenie części energii promienistej idzie na wytworzenie materii organicznej w morzu. Rocznie w M. Północnym wynosi to 750 km na hektar, co odpowiada 33 minutom energii promienistej przenikającej w morze. Ryby wylawiane z 1 ha (24 kg) rocznie stanowią mniej niż 1% podstawowej produkcji materii organicznej. Trudność porównania produkcji ładowej i morskiej polega na tym, że na łądzie produkcja roślinna jest użytkowana przez człowieka oraz może być bezpośrednio zmieniona na produkcję mięsną; natomiast w morzu substancje roślinne w postaci planktonu przemieniają się w mięso ryby — po przejściu przez łańcuch odżywczy złożony z kilku ogniw. Produkcja mięsa w wodzie odbywa się w mniej korzystnych warunkach niż na lądzie.

9* 577.475(44) MIR 1-54

Tregouboff G.: Plankton morski. „Le plancton marin”. Bull. de l'Institut Oceanographique, Monaco, Nr 894, marz. 46; 25×16 cm, 21 str., 8 poz. bibl.

Praca o charakterze ogólnym, hydrobiologicznym, definiuje pojęcie planktonu oraz jego podziały. Omawia formy i rozmiary organizmów planktonowych, skład planktonu morskiego, fitoplanktonu, zooplanktonu, bliżej omawia plankton litoralny i abysalny. Wędrówki pionowe i zmiany sezonowe planktonu Zatoki Villefranche-sur-Mer, w zależności od fizyko-chemicznych czynników środowiska. Uwzględniono znaczenie planktonu w ogólnej gospodarce morza.

10 639.245.1(09):341:388 MIR 1-54

Zienkowicz B. A.: Wieloryby i przemysł wielorybiczny. „Kity i kitobojnyj promysel”. Piszczepromizdat, Moskwa 1952; D, 23×15 cm, 155 str., 31 fot., 18 rys., 2 wyk., 4 mapki, 19 tabl., 40 poz. bibl.

Materiał oparty na bezpośrednich obserwacjach i badaniach własnych. Biologia wielorybów opis i charakterystyka poszczególnych gatunków oraz wędrówki wielorybów. Rys historyczny rozwoju wielorybnictwa w ZSRR oraz w państwach kapitalistycznych. Poszukiwanie wielorybów i połowanie (wraz z jego dokładnym opisem). Catość uzupełniają przepisy prawne regulujące wielorybnictwo.

Kozikowska Z.: Nowy przyrząd do badania dennego planktonu. Wszechświat, Kraków, miesięc. sierpn. 52, zes. 1/2, s. 56; A 4, 1,5 str., 1 rys.

Autorka bardzo szczegółowo opisuje nowy, zaprojektowany przez uczzonego radzieckiego N. Greze, przyrząd do ilościowych połowów przydennego planktonu. Podaje przy tym rysunek przyrządu i dane liczbowe ilustrujące wyniki połowów nowym aparatem.

12 577.472(282.6) (282.243.5) MIR 1-54

Świeżawska-Wiktorowa: Zalew Szczeciński - ciekawy zbiornik słonowodny. Wszechświat, Kraków, zes. 2-3, (1826-27) luty — marz. 53, s. 51; A 4, 3,8 str., 4 rys., 1 mapka.

Krótką charakterystykę położenia geograficznego i hydrograficzne właściwości Zalewu Szczecińskiego. Badania zespołów wykazują prawie wyłącznie formy słodkowodne i przyujściowe. Wymieniono najbardziej charakterystyczne dla tego zbiornika gatunki fauny z uwzgl. ichtiofauny i nielicznych form słonawo-wodnych. Podkreślono bogactwo ictwa wodnego. Opis pobieżny roślinności wodnej.

POŁOWY I SPRZĘT RYBACKI

13 639.2.081.11(09) MIR 1-54

Schnakenbeck W.: Sieci włóczne. „Schleppnetze“. Handbuch der Seefischerei Nordeuropas, Stuttgart, t. 4, zes. 1/2, 1942, D, 26,5×19 cm, 42 str., 41 rys., 12 fot., 8 poz. bibl.

Autor przedstawia rozwój historyczny sieci włóczonych bez skrzydeł, ze skrzydłami oraz sieci z deskami rozporowymi, poczynając od opis różnych rodzajów narzędzi połowowych, należących do wymienionych wyżej grup. W grupie ostatniej omawia szczegółowo rodzaje rozpornic, sposób ich umocowania, dalej stosowanie latawców i pływaków oraz manewrowanie statkiem przy wyrzucaniu i wyciąganiu sieci.

14* 629.12.011. 7/.014.6 MIR 1-54

Kusznariow W. A.: Nawigacja w warunkach lodowych. „O pławaniu w lodowych usłowiach“. Rybn. Choz., Moskwa, mies., t. 28, Nr 11, ist. 52, s. 14; B 5, 3,2 str.

Opis technicznego przygotowania jednostki przed wyjściem w rejs. odbywającym się w warunkach lodowych, (kra, góry lodowe itp.). Konserwacja i przygotowanie kadłuba (drewnianego i metalowego), mechanizmów sterujących, śruby itp. Przyczyny awarii śruby i mechanizmu sterującego. Sposób zamiany śruby względnie poszczególnych jej skrzydeł na pełnym morzu.

15* 531.719.35:639. 2 MIR 1-54

Meschkat A.: Sonda akustyczna w rybołówstwie. „Das Echolot in der Fischerei“. Hansa, Hamburg tyg. R. 89, Nr 25/26, czerw. 52, s. 877; A 4, 2 str., 3 fot.

W rybołówstwie stosowane są 2 rodzaje echosond: piszące na papierze i optyczne, dające obraz dna i ryb na ekranie. Echosondy piszące są lepsze, gdyż ich echogramy są trwałe, dają profil dna, pojęcie, rozpiętości poziomą i pionową ławic ryb, oraz określają różne rodzaje wykrytych ryb. Użycie echosondy ma także wielkie znaczenie dla biologicznej strony zagadnienia, gdyż pozwala obserwować pionowe ruchy ławic ryb. Podnoszenie się ławic ku powierzchni w czasie zmroku i opadanie ich o brzasku dnia. Echosonda daje też pojęcie o strukturze dna, co z kolei pozwala na użycie i przygotowanie odpowiedniego sprzętu rybackiego.

16* 639.1.081.193:639.31 MIR 1-54

Kolder W.: Połowy ryb przy pomocy prądu elektrycznego. Gospodarka Rybna, Warszawa, miesięc, R. 5, Nr 1, stycz. 53, s. 9; A 4, 1,5 str.

Autor analizuje wyniki połowów za pomocą prądu elektrycznego, przeprowadzonych w roku ub. na terenie P.Z.W. Z uwagi na to, że połowy te mają duże znaczenie gospodarcze i praktyczne (tańsze i lepsze wyniki połowów) Instytut Rybactwa Śródlądowego powołał komisję, która prowadzi badania nad wykorzystaniem prądu elektrycznego w rybactwie i opracowaniem najwłaściwszej techniki połowów. Plan pracy komisji.

TECHNOLOGIA RYBACKA

17* 664.951.32 MIR 1-54

Griekajka O. P.: Wędrzenie ryb na zimno wg. metody W. F. Jegorowa i J. S. Gromowej. „Chłodnoje kopczenie ryby po mietodu W. F. Jegorowa i J. S. Gromowej“. Rybn. Choz., Moskwa, mies., t. 28, Nr 7, lip. 52, s. 43; B 5, 3 str., 4 tabl.

Opis przyspieszonego sposobu wędzenia ryb stosowanego przez Jegorowa i Gromową, który skraca suszenie ryb do 3—5 godz. zamiast 24—28 godz. oraz przyspiesza proces właściwego wędzenia przez zwiększenie ilości ogniska na 1 m² powierzchni podłogi. Proces ten skraca wędzenie wobyli o 2,5 razy, leśsza o 3,5 razy, śledzia o 2,6. Otrzymujemy przez to więcej ryb wyższej jakości, ryby są mniej słone i dobrze się przechowują. Metoda ta znajduje zastosowanie w Kombinatach Rybnych Zw. Radzieckiego.

Ruczkina G. J.: Zwiększenie pojemności komór wędzarniczych. „Uwieliczenie jomkosti koptilnych kamier“. Rybn. Choz., Moskwa, mies., t. 28, Nr 7, lip. 52, s. 47, 1 str., 2 rys.

Autor opisuje wynaleziony przez siebie sposób zawieszania ryb w piecach wędzarniczych na beleczkach z haczykami wbitymi co 7 cm. Rybę wieszka się za dolną wargę przy czym pysk i pokrywę skrzelowe otwierają się pod ciężarem ciała ryby. Pojemność pieca wędzarniczego zwiększa się ponad 3 razy (przy rybach większych) zaś przy wędzeniu ciosy, ok. 7 razy.

19* 664.951.223.3 MIR 1-54

Fougère H.: Solenie dorsza. „Salting Codfish“. Progress Reports of the Atlantic Coast Stations, mies., Vancouver, Nr 52, stycz. 52, s. 15; 25×16,5 cm, 6,2 str., 1 wyk., 1 fot.

Dla zasolenia 100 lbs ryby wystarczy teoretycznie 28 lbs NaCl. Ryba może przebywać w solance od 18—20 dni. Wydajność po 18 dniach wynosi 70%. Proces solenia ryb przeznaczonych do suszenia w temp. 50—65°F trwa do 48 godz. Ilościowa wydajność surowca — po patroszeniu 60%, po soleniu 74%, po suszeniu 35%. Wydajności są różne przy różnym stopniu wysolenia surowca. Oblicza się ją wg wzoru.

20 576.8.07:597.562 MIR 1-54

Zahorowski T.: Mikroflora dorsza Zatoki Gdańskiej. Biuletyn Państw. Inst. Med. Morskiej i Tropikalnej w Gdańsku, W-wa, t. 4, Nr 4, 1952, s. 453; A 4, 10 str., 10 tabl., 20 poz. bibl.

Autor omawia metody badań mikroflory w mięsie dorsza. Stwierdza kolejność występowania bakterii bez wzgl. na temp. przechowywania ich (Flavobacterium, Micrococcus, Achromobacter, Pseudomonas) oraz przedstawia w tablicach stosunki ilościowe rodzajów bakterii i charakterystykę szczepów izolowanych. Badania wykazały zależność między ilością bakterii a temp. hodowli agarowych. Mikroflora dorsza bałtyckiego nie różni się jakościowo od mikroflory ryb otwartych mórz oceanów. W mięsie dorsza brak drobnoustrojów w rodz. Bacillus.

21 576.8:621.58 MIR 1-54

Jensen L.: Bakteriologia lodu. „Bactriology of ice“. Food Research Vol. 8, Nr 4, lip. — sierpn. 43, s. 265; B 5, 8 str., 1 tabl., 30 poz. bibl.

Zagadnienie oznaczania rodzajów bakterii, które utrzymują się lub giną podczas zamrażania wody oraz podczas przechowywania lodu. Uzasadniono konieczność odpowiedniego okresu (6 mies.) magazynowania lodu i chemicznego przygotowania go do użycia (lód antyseptyczny). Prawdopodobnie bakterie giną w temp. 0 do 5°C najszybciej, w związku z powiększaniem się kryształków lodu i ich łączeniem się. Czynniki fizyczne, jak krystalizacja, gęstość, wiskozja wpływają na ich rozmieszczenie. Autor wymienia genera bakterii (stos. ilościowe) znalezionych w lodzie świeżo pobranym z rzek i jezior. Opis lodu sztucznego i naturalnego.

EKONOMIKA — STATYSTYKA

22* 664.95:331.875 MIR 1-54

Kulesza Cz.: O mechanizację przetwórstwa rybnego. Gosp. Rybna, W-wa, mies., r. 4, Nr 12, grud. 52, s. 2; A 4, 1,7 str., 1 tabl.

Autor opisuje z punktu widzenia ekonomicznego przejście polskiego przemysłu rybnego na drogę mechanizacji w ramach planu sześcioletniego. Wykazuje konieczność gruntownej rekonstrukcji zgodnie z założeniami techniki, technologii i ekonomiki. Porusza też zagadnienie warunków sanitarno-higienicznych, które polepszają się wraz ze wzrostem mechanizacji.

23* 551.46:597.08:639.2:338 MIR 1-54

Kulikowski J.; Demel K.: Ekonomia morskiego przemysłu rybnego. t. 1. W-wa 1951, Państw. Wyd. Nauk., WSHM w Gdyni; MP, A 4, 187 str., 36 poz. bibl.

Po krótkim wstępie określającym pojęcie i zakres morskiego przemysłu rybnego i jego ekonomiki, autorzy omawiają kolejno zagadnienia związane z przyrodniczymi podstawami rybołówstwa, to jest środowisko morskie, warunki biologiczne tego środowiska, biologię ryb użytkowych metodykę badań rybackich, główne łowiska, zasoby morza oraz zagadnienie gospodarowania człowieka w morzu.

* * *

Niniejszy przegląd dokumentacyjny zawiera jedynie część analiz dokumentacyjnych publikacji z zakresu Rybołówstwa Morskiego.

Pełna dokumentacja ukazuje się w postaci Kart dokumentacyjnych wydawanych przez Centralny Instytut Dokumentacji Naukowo-Technicznej (Warszawa, Al. Niepodległości 188).

CIDNT przyjmuje prenumeratę kart dokumentacyjnych, która może obejmować zarówno całą dokumentację naukowo-techniczną, jak i oddzielne jej działy lub poszczególne zagadnienia i tematy techniczne. Cena karty dokumentacyjnej wynosi w prenumeracie 0,20 zł.

CIDNT wykonuje (za zwrotem kosztów) fotokopie i mikrofilmy publikacji objętych zarówno przeglądem dokumentacyjnym jak i kartami dokumentacyjnymi.